

Zadanie 1.1 Monitorowanie i analiza nowych zagrożeń fitosanitarnych ze strony organizmów szkodliwych dla roślin

Kierownik zadania: mgr Magdalena Gawlak

Celem zadania była aktualizacja opracowanych do tej pory analiz ryzyka dla agrofagów i towarów objętych regulacjami fitosanitarnymi oraz wykonywanie ich dla nowych, które mogą wymagać objęcia ich środkami fitosanitarnymi, w celu zapewnienia bezpieczeństwa upraw oraz naturalnych ekosystemów jak i na potrzeby realizacji procesu legislacyjnego, opracowanie planów działania i planów awaryjnych, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 z dnia 26 października 2016 roku w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin oraz opracowanie materiałów aplikacyjnych kierowanych do państw trzecich celem uzyskania dostępu do rynku tych państw.

W roku 2022 oceny zagrożenia (PRA – Pest Risk Analysis) przygotowywane były w oparciu o schemat stworzony i opublikowany przez Europejską i Śródziemnomorską Organizację Ochrony Roślin, który w roku 2017 został zmodyfikowany, dostosowując go do wymagań Rozporządzenia PE i RE 2016/2031 w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin.

W bieżącym roku wykonano analizy zagrożenia dla 2 owadów: *Conotrachelus nenuphar* i *Rhagoletis pomonella*. Przeprowadzone analizy wykazały wysokie ogólne ryzyko fitosanitarne dla obu agrofagów przy średnim poziomie niepewności oceny (Tab. 1.). W przypadku ocen zagrożenia agrofagiem istotne jest uwzględnienie jej poziomu niepewności, który wskazuje czy istnieją, a jeśli tak to jak wiele czynników (m.in brak dokładnych danych o biologii, żywicielach, metodach eradykacji), które wpływają na szacowane ryzyko.

Kolejnymi dokumentami przygotowywanymi w celu wsparcia procesu legislacji były tzw. kategoryzacje wskazanych przez MRiRW 25 organizmów szkodliwych. Kategoryzacje to analizy w których ocenia się czy agrofag spełnia kryteria opisane w załączniku 1 sekcji 1 lub 4 do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2031 i kwalifikuje się (według aktualnie dostępnych danych i w oparciu o analizę ryzyka) jako agrofag kwarantanny lub regulowany agrofag niekwarantanny (RAN). W przygotowanych w 2022 roku kategoryzacjach podtrzymano kwalifikację jako organizmy kwarantanne dla 17 agrofagów (Tab. 2.). Z analizowanych pięciu do tej pory nie objętych regulacjami agrofagów owadzych zaproponowano zmianę statusu: na kwarantanny dla czterech z nich (*Arboridia kokagawana*, *Phenacoccus solenopsis*, *Toumeyella parvicornis*, *Xylotrechus chinensis*); na RAN jeden gatunek – *Crisicoccus pini*. Jeden z wirusów rekomendowano do uznania jako RAN (Tomato brown rugose fruit virus), natomiast jednego grzyba (*Peronospora aquilegiicola*) i jednego nicienia (*Meloidogyne graminicola*) zaleca się pozostawić jako organizmy nieregulowane z zastrzeżeniem śledzenia nowych informacji na temat tych organizmów.

W roku 2022 przygotowano 7 planów awaryjnych dla: *Anoplophora chinensis* i *Anoplophora glabripennis* (jeden wspólny plan), *Bursaphelenchus xylophilus*, *Bactericera cockerelli*, *Aromia bungii*, *Rhagoletis pomonella*, *Conotrachelus nenuphar*, *Agrilus anxius*.

Wykonano także przeglądy i aktualizacje dwóch planów przygotowanych w latach ubiegłych: *Anthonomus eugeni* i *Agrilus planipennis*.

W roku 2022 MRiRW nie zgłosiło potrzeby opracowania materiałów aplikacyjnych kierowanych do państw trzecich celem uzyskania dostępu do rynku tych państw, więc nie wykonano tego typu analiz.

Tab. 1. Poziomy ryzyk, prawdopodobieństw oraz niepewności oceny dla poszczególnych agrofagów, dla których wykonano analizy zagrożenia agrofagiem (PRA) w 2022 r.

	Ryzyko fitosanitarne dla zagrożonego obszaru	Poziom niepewności oceny	Prawdopodobieństwo wejścia	Poziom niepewności oceny	Prawdopodobieństwo zasiedlenia w warunkach zewnętrznych	Poziom niepewności oceny	Prawdopodobieństwo zasiedlenia w uprawach pod osłonami	Poziom niepewności oceny	Ocena wielkości rozprzestrzenienia	Poziom niepewności oceny	Ocena wielkości wpływu na bioróżnorodność	Poziom niepewności oceny	Ocena wielkości wpływu na usługi ekosystemowe	Poziom niepewności oceny	Ocena wielkości wpływu socjoeconomicznego	Poziom niepewności oceny
OWADY																
<i>Rhagoletis pomonella</i>	W	S	W	N	S	N	N	N	S	N	N	S	W	S	W	S
<i>Conotrachelus nenuphar</i>	W	S	S	S	W	N	W	N	S	N	S	S	W	S	W	N

Tab. 2. Wyniki przeprowadzonych w 2022 r. kategoryzacji 25 agrofagów.

	Aktualna klasyfikacja organizmu			Proponowana klasyfikacja organizmu		
	Organizm kwarantannowy	RAN	Organizm nieregulowany	Organizm kwarantannowy	RAN	Organizm nieregulowany
OWADY						
<i>Agrilus planipennis</i>	X			X		
<i>Aleurocanthus spiniferus</i>	X			X		
<i>Anoplophora chinensis</i>	X			X		
<i>Arboridia kokagawana</i>			X	X		
<i>Crisicoccus pini</i>			X		X	
<i>Phenacoccus solenopsis</i>			X	X		
<i>Popillia japonica</i>	X			X		
<i>Thaumatotibia leucotreta</i>	X			X		
<i>Toumeyella parvicornis</i>			X	X		
<i>Toxoptera citricida</i>	X			X		
<i>Trioza erythraea</i>	X			X		
<i>Xylotrechus chinensis</i>			X	X		
WIRUSY						
Tomato brown rugose fruit virus			X		X	
Tomato Leaf Curl New Delhi Virus	X			X		
BAKTERIE						
<i>Grapevine flavescence doree phytoplasma</i>	X			X		
<i>Xylella fastidiosa</i>	X			X		
GRZYBY						
<i>Ceratocystis platani</i>	X			X		
<i>Fusarium circinatum</i>	X			X		
<i>Geosmithia morbida</i> i <i>Pityophthorus juglandis</i>	X			X		
<i>Peronospora aquilegiicola</i>			X			X
<i>Phyllosticta citricarpa</i>	X			X		

NICIENIE						
<i>Meloidogyne chitwoodi</i>	X			X		
<i>Meloidogyne fallax</i>	X			X		
<i>Meloidogyne graminicola</i>			X			X
MIĘCZAKI						
<i>Pomacea</i> spp.	X			X		